

SALGIN ve İŞSİZLİK KISKACINDA MÜHENDİSLİK

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası
İstanbul Şubesi 42. Dönem Yönetim Kurulu
istanbul@emo.org.tr

Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) İstanbul Şubesi'ne kayıtlı 4 binin üzerinde üyenin katılımıyla yapılan anket çalışması, meslektaşlarımızın işsizlik başta olmak üzere yaşadıkları sorunların Koronavirüs salgınıyla birlikte daha da ağırlaştığını ortaya koymuştur. Anket katılımcıları arasında işsizlik oranı yüzde 12.6 olarak saptanırken, işsizlik olgusunun genç mühendisler ve kadın meslektaşlarımız arasında daha yaygın olduğu görülmüştür. Anket çalışması ekonomik sıkıntılar nedeniyle her 4 üyemizden 1'inin de emekli olmasına rağmen çalışmak zorunda kaldığını göstermiştir.

2020 yılında yaşananlar bize üyelerimizle iletişim kurmanın farklı imkanlarını sunarken bir yandan da bu iletişimin önemini fark ettirdi. Şubat ayında gerçekleştirilen şube yönetim kurulu seçimlerinden sonra bir araya gelen yönetim kurulumuz, önüne ilk işlerden birisi olarak üye bilgilerinin güncellenmesi çalışmasını koymuştu. Bu bilgiler, üyelerden gelen dönüşler ve başvurularla sık sık güncellenmekteyken tüm üyeyi kapsayacak şekilde planlanması ve uygulanması da Odamız tarihinde yapılan ender bir çalışmadır. Bunu meslek odasının teknik bir çalışması olmasının ötesinde yorumladığımız için olağan üye bilgilerinin yanı sıra ek sorularla bir anket düzenlediğimizi üyelerimizle paylaşmıştık. Aralık ayı şube bülteninde ise kısa bir ara değerlendirme ile sonuçlara dair bilgilendirmede bulunmuştuk.

2020 yılı Nisan ayında başladığımız yolculuğumuzu 2021 Şubat ayında tamamladık ve 4 binin üzerinde üyemizden dönüş aldık. Şimdi ise ilk değerlendirmelerin üzerine eklemeler yaparak tüm süreci paylaşıyoruz.

Başlarken...

Üye bilgilerinin güncellenmesi kapsamındaki tartışmalarımız sürerken 11 Mart'ta gelen ilk resmi Covid-19 vakası ile beraber üyelerimizin bu süreçten ne kadar etkilendiğini de öğrenmek istedik. Üyelerimizin sürece katılması adına, Korona Komisyonu adında bir komisyon kurduk. Meslek odaları arasında bu konudaki en hızlı adımlarımızdan birisi bu olmuştur. Bu komisyonumuz anket sorularının şekillenmesinde de görev almıştır.

Sorular, anket hazırlanması süreçlerinin bilimsel süreçlerinden azade, öncelik hissettiğimiz başlıklarda oluşturuldu. Bu yönüyle de veriler üzerinden çıkarılacak gözlemler, esasen çalışma programımıza yol gösterecek kısmi verilerdir.

Çeşitli sokağa çıkış yasakları ile beraber bundan mağduriyet yaşayan 65 yaş ve üstü üyelerimize ulaşmak öncelik kazandı. Bu yaş aralığında görünen 2 bine yakın üyemizi, personelimizin de çok kıymetli desteği ile aradık. Odamızca desteklenebilecek ihtiyaçlarını sorduk. Zor bir dönemde aranmış olmanın verdiği mutluluğu bizimle paylaştılar.

Tablo 1. Üye Arama İstatistikleri

EMO İstanbul Şubesi	Üye Sayısı
Toplam Üye Sayısı (23.3.2021)	19638
Telefon Numarası Olan	17518
Telefon Numarası Olmayan	2120
Ulaşılan içinde 65 yaş üstü	1406
Sizi Merak Ediyoruz Anketi (65 yaş altı) Ulaşılan	8245
Toplam Ulaşılan Üye	9651
Ulaşılmayan üye	5292
1. Toplam Arama sayısı	14943
Anket Dolduran	4126
Aranmayanlar	
2020 Yeni Üyeler* (Mayıs ayına kadar üye olanlar yukarıdaki aramalara dahil edildiğinden Mayıs sonrası sayı dikkate alınmıştır)	383
2021 Yeni Üyeler	157
SMM Üyeler --- 2020	929
Yapı Denetçisi Üyeler	1154
Nakil Gelen	186
Nakil Giden	-234
2. Toplam Aranmayan Üye Sayısı	2575
1. Toplam Arama	14943
2. Toplam Aranmayan Üye Sayısı	2575
Telefon Numarası Olmayan	2120
Toplam	19638

Pandemi dönemine özgü mesai dönemini programlayarak, üye anketini yapacak bir çalışma grubu oluşturduk. Aynı zamanda uygun olan yönetim kurulu üyelerimiz de görev alarak onlarca arama gerçekleştirdiler. İletişimin esaslı bir kısmı aramalar şeklinde oldu. Bu esnada üyenin ankete cevaplarının yanı sıra şube çalışmalarına dair görüş ve önerilerini de aldık. Bu kapsamda aidat ödemekte teknik sorun yaşanmasından, komisyona katılıma varana kadar birçok alt sorun ve talebi çözüme kavuşturduk.

Yapılan aramalarda anket sorularının cevapları alınırken, üyelerin görüşlerini de dinleyerek çalışmalara dair fikirlerimizi genişletmekte çok fayda gördük. Anketi doldurmuş olan okurlarımızın da göreceği üzere, üyemizin kişisel iletişim bilgilerinin yanı sıra çeşitli sorular yönelttik. Arama çalışmalarında soruları netleştirirken bir diğer gayemiz de pandemi sürecinin emekçi mühendisler üzerindeki etkisini anlamaktı. Bu döneme özgü çalışma koşullarının (ücretli-ücretsiz izne çıkarılma vb) ilk elden işçi mühendisleri etkileyeceği ve halihazırda büyük bir gerçeklik olan işsizliği de artıracığı ve daha zorlu iş koşullarını dayatacağını öngörmek için uzman olmaya gerek olmadığı ağırdı.

Pandemi sürecinde çeşitli sağlık sorunu yaşayan üyelerin bilgileri geldikçe Yönetim Kurulu üyeleri olarak ilgili üyemizle tekrar görüşerek sağlık dileklerini ilettik, yaşanan kayıplarla ilgili de aileleri tekrar arayarak acılarını paylaşmaya çalıştık.

Anket Verilerine Dair...

Verilerin sonuçlarını aktarırken, şube çalışmalarında nerelerle kesiştiğini de paylaşacağız.

Üye bilgileri çalışmada, mükerrer verilerin de temizlenmesiyle elde edilen 4 bin 126 üyemizin bilgisi,

kapasite açısından 6 meslek odasının ülke çapındaki üye sayısını geçmektedir (Grafik-1). EMO İstanbul Şubesi üye sayısı ile kıyaslandığında her 100 üyeden yaklaşık 25'inin verisi sisteme işlenmiştir. Bazı üyeler arama esnasında anket bağlantısının kendilerine e-posta ile iletilmesini istemiştir.

Üyelerimizin iletişim bilgilerinin çok sık değişmesine, özellikle iş yaşamında faal olunan dönemdeki üyelerimizde daha sık rastlanmıştır. Bunu aşabilmek için sosyal medyadan da katılım duyuruları gerçekleştirilmiştir.

Bilgilerini güncellediğimiz üye sayısı arzu ettiğimiz altında kalsa da TMMOB'ye bağlı odaların üye sayıları ile kıyaslandığında dikkate değerdir.

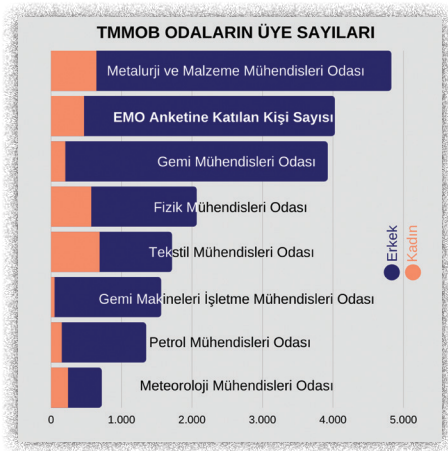
Oda genelinde kadın üye oranı yüzde 10 seviyelerinde iken şubemizde de anket sonucu buna paralel çıkmıştır (Grafik-2). Bunda veri miktarının yüksekliği etkili olmuştur.

Şubemiz, gerek Kadın Komisyonu'nda gerekse diğer komisyonlarda kadın üyelerin katılımı ve görev almaları konusunda pozitif ayrımcılık yapmaya devam etmektedir.

Üyelerimizin çoğu kendi mesleğini yapmaktadır (Grafik-3). Ücretli çalışanların sayısal üstünlüğü ile düşünüldüğünde çalışma yaşamında işveren olarak bulunan üyelerimizin farklı iş alanlarına daha kolay yönelindiklerini görebilmekteyiz.

Mühendislik yapma oranı, işveren pozisyonundaki üyelerimizde ücretli çalışanlara göre düşüş düşüş göstermektedir (Grafik-4).

Emekli üyelerimiz de meslek hayatlarına çeşitli sebeplerle devam etmektedirler (Grafik-5). Aşağıda aktaracağımız üzere her 100 emekli üyemizden 24'ü çalışmayı sürdürmektedir.

Grafik 1. TMMOB Odalarının Üye Sayıları

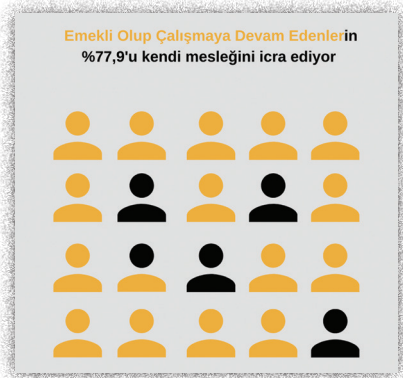
Grafik 2. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

Grafik 3. Meslek İcrasına Göre Dağılım

Grafik 4. İşverenlerin Meslek İcrası

Grafik 5. Emekli Olup Çalışmaya Devam Edenlerde Meslek İcrası

Üyelerimizin Sınıfsal Durumları: Ücretli Çalışma Hızla Artıyor

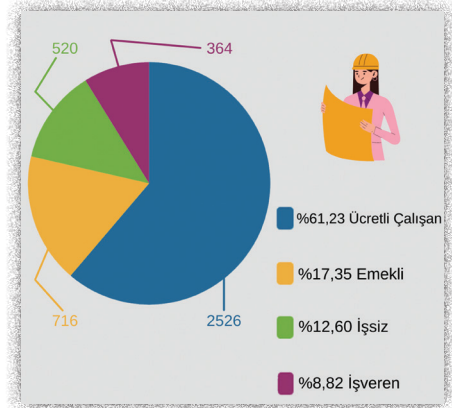
Kendisini emekli olarak nitelemeyen üyelerimiz yüzde 83'lük bir orana karşılık gelmektedir (Grafik-6). İşsiz ve ücretli çalışanların oranı ise toplamda yüzde 74, emekliler harici üyelerimizde ise yüzde 90'lık bir oranı ifade etmektedir. Emekli üyelerimiz arasında da ücretli bir işten emekli olanlar ya da hali hazırda çalışmaya devam etmek zorunda olanların toplamı bu orana çok uzak değildir.

Şubemizde öncelikli olarak Ücretli Çalışan ve İşsiz Mühendisler Komisyonumuz, bu anket verileri üzerinden derlenen bilgilerle, işsiz üyelerimiz başta olmak üzere grup aramaları yaparak üye forumları düzenlemektedir.

Emekli Üyelerimiz: "Maaşlar Yetmiyor"

Her 4 emekli üyemizden biri çalışmaya devam etmektedir (Grafik-7).

Mesleğini sürdürmeye devam etmeyi tercih etmenin yanı sıra emekli maaşlarının verili durumu da bunu zorunlu kılabilir.

Grafik 6. Durumlarına Göre Üyelerimiz

Grafik 7. Emeklilerde Çalışma

Genç Mühendisler İşsiz

Genel üye dağılımımızda yüzde 13 oranındaki işsizlik verisi ile ülke ortalamasının altında görünse de işsizliğin tüm üyelerimizde eşdeğer bir sorun olmadığı gerçeği üzerinden, yaş aralıklarına bölerek değerlendirme yapma ihtiyacı hissettik (Grafik-8).

50 yaş ve üstü üyelerimizde işsizlik sorunu sık gözlenmezken daha genç üyelerimizde bu sorun belirgin bir şekilde kendini hissettirmeye başlıyor.

İş arama süreçlerinde sıklıkla karşımıza çıkan tecrübe beklentisi ve yaş aralığı gibi sorunlar, üye bilgi çalışmamızda da somutlanabiliyor. 30-40 yaş arası üyelerimizde işsizlik verisi daha düşük iken 30 yaş ve altı her 4 üyemizden 1'i işsiz olduğunu bildirmiş...

Ülkemizin yakıcı sorunu olan genç işsizliği bugün mesleğimize de yansımış durumdadır. Bu kapsamda ilgili komisyonumuz, genç üyelerin önceliklendirildiği forumlarla işsizliğin yapısal sebeplerini tartışmaktadır. Üye ile beraber karar almak, şubemizden beklentilerini dinlemek ve işsizlik konusunda beklentileri görüşmek adına bu üye forumları devam ettirilecektir. Benzer işsizlik verilerinin TMMOB bünyesindeki odalarda da olabileceği düşünüldü-

günde, bu yöndeki bir çalışmanın birleşik, sürekli ve bağımsız yürütülmesi gerektiği ortadadır.

Yaş İlerledikçe İşsiz Kalma Riski Yükseliyor

Anketin bir çarpıcı verisi de, mühendislerin yaşı ilerledikçe işsizlik yaşama risklerinin belirgin oranda artmasıdır. Bu durum, meslektaşlarımız arasında tartışılan konulardan birisidir. Üye forumlarında gözleyebildiğimiz kadarıyla birçok meslektaşımız bu konuda kendisini sorumlu tutmakta, kendi içinde yetkinlik tartışması yürütmektedir.

Mühendisler Kadro İstiyor

Elbetteki bu çalışma mühendis işsizliğini çözme-yecektir. Mevcut ekonomik sistemde işsizliğin daha keskin bir sorun olacağı gerçeği yadsınmamalıdır. Mühendislik mezunları sayısı artarak devam ederken ve en yoğun artışlardan birisini de Odamız kapsamına giren branşlar yaşarken her alanda istihdam talebi çok yakıcı bir hale gelmiştir.

İstihdam talepleri çok çeşitli şekillerde yürütülmektedir. En sık karşılaşılanlar ise sosyal medya çalışmaları ve yazışma grupları üzerinden yürütülen kurum ziyaretleridir.

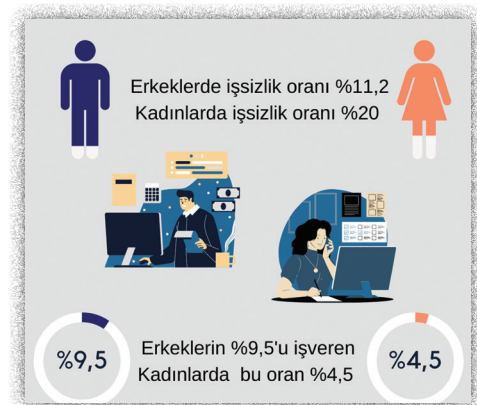
İşsizlik Kadın Mühendisleri Daha Çok Etkiliyor

Grafik 9 verilerinden de görülebileceği gibi kadın üyelerimiz, işsizlik konusunda erkek meslektaşlarımıza oranla daha fazla mağdur olmaktadır. Bu, üzerine ayrıca çalışılması gereken bir konudur. Sadece işsizlik değil mühendis kadın iş bulduğunda da başka özel sorunlarla yüz yüze kalmaktadır.

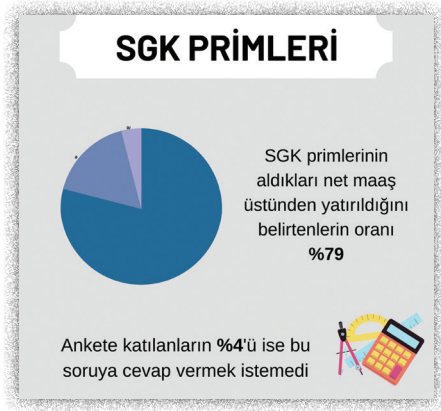
Üyelerimizin yüzde 80'i maaşı ile sigorta priminin uyumlu olduğunu bildirirken (Grafik-10), hesaplamalarımız bize her 100 üyeden 17'sinin bu konuda bir uyumsuzluk yaşadığını göstermektedir.

Grafik 8. Yaş Dağılımına Göre İşsizlik

Grafik 9. İşsizliğin Cinsiyete Göre Dağılımı

Grafik 10. SGK Primleri

Sigorta primlerinin maaş üzerinden yatırılması bir tercih değildir. Bu sorunu yaşayan üyelerin bireysel girişimlerini duymakta, çeşitli hukuki destek taleplerini sıkça yanıtlamaktayız.

TMMOB İçinde Birleşik Mücadele

Anket verilerini salt bir sayısal büyüklük aracı olarak göremeyeceğimizi ve buradan yola çıkarak çalışmalarımızı şekillendireceğimizi belirtmiştik. Hazırdaki verili durum işsizlik olgusunun artarak tartışılacağını gösterirken Pandemi sürecinin sonrasında neler yaşanacağı ise belirsiz tahminlerle birlikte pek de iyi bir geçişi işaret etmemektedir. Bu sorun sadece meslektaşlarımızda değil TMMOB bünyesindeki diğer odaların meslek alanlarında da hissedilmektedir. Emek cephesinde verilecek olan temel mücadele başlıklarının birleşik ve bağımsız yürütülmesi gerektiği ortadadır. Bugün sadece iktidar değil, muhalefet tarafında da mesleğimize ve haklarımıza dair somut adımlar atılması gayreti görülmemekte, birkaç belediyede, alternatif olma iddialı tartışma masaları kurulması için çaba harcanmaktadır.

İşsizlik başta olmak üzere, düşük ücretler, güvensizlik vb sorunlar yapısal sorunlardır. Buradan ele

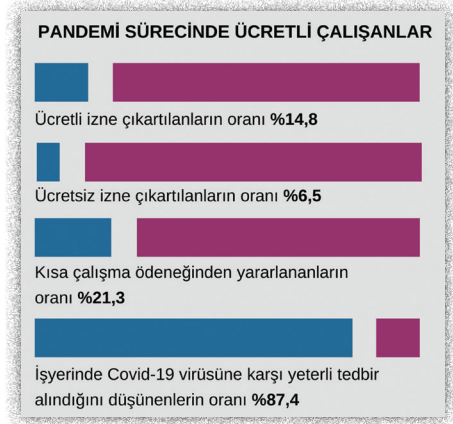
alınmadığı müddetçe, çeşitli popülist uygulamalarla gün geçirilmeye çalışılacaktır.

Pandemi Mühendisleri de Olumsuz Etkiledi

Üyelerimizle iletişime geçme sürecini hızlandıran ve soruları da belirleyen bu salgın süreci, mühendisin çalışma yaşamında diğer işçilerden daha korunaklı bir pozisyonu olmadığını göstermiştir. Pandemi sürecinin yarattığı işsizlik çok çarpıcıdır. İşsiz üyelerimizin yüzde 19,2'sini oluşturan 100 üyemiz bu süreçte işsiz kaldığını belirtmiştir (Grafik-11). SMM üyelerimiz de ücretli çalışanlar kadar ağır etkilenmiştir.

Covid-19 salgını çalışma yaşamını da olumsuz etkilemiştir. İktidarın önlem olarak sunduğu Kısa Çalışma Ödeneği (KÇÖ) uygulaması mühendis çalıştıran şirketlerin de bir seçeneği olmuştur. Bu süreçte her 5 mühendisten 1'i KÇÖ ile ücretlendirilmiştir. (Grafik-12).

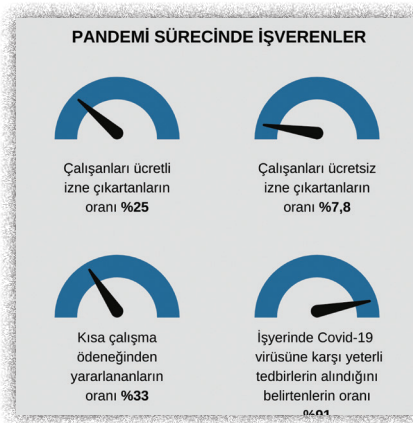
Şirketlerin çalışmama sürecinde, mühendisler izin kullandırması da yaygın karşılaşılan bir durum olmuştur. Ücretsiz izin de olağan dönemlerin çok üzerinde bir oranla anketimize yansımıştır (Grafik-13).

Grafik 12. Pandemi Sürecinde Ücretli Çalışanlar

Grafik 11. Pandemi ve İşsizlik

Grafik 13. Pandemi Sürecinde İşveren Tutumları

Üyelerle yapılan forumlarda bu konu üzerine de tartışmalar yürütüyoruz. Birçok üyemiz, gelecek dönem izinlerinin de kullandırıldığını belirtmiştir. Üstelik bu izinler, seyahat kısıtlamalarının olduğu, tatil olarak değerlendirilemeyecek bir döneme denk gelmiştir. Emek cephesinde yaşanan kayıplarda mühendis de payına düşeni almıştır. Görece daha yüksek maaş alan meslektaşlarımız KÇÖ ile önemli maddi kayıplar yaşamıştır.

İşveren üyelerimiz ise kısa çalışma uygulamasından belirgin bir şekilde faydalanmışlardır.

Ankete göre üyelerimizin çoğu pandemi döneminde işyerlerinde gerekli önlemlerin alındığını düşünmektedir.

Pandemi süreci, etkilerini çok sonra da gözlemlemeye devam edeceğimiz bir dönemdir.

Anket kapsamında sadece üyemizi değil birinci derece yakınlarının da durumlarını sorduk (Grafik-14). Kendisi ya da yakınının Covid olduğunu belirten üye oranı yüzde 2-7 arasındadır. Test yapma oranının azlığı, salgının çeşitli dönemlerde tepe yapması ve

yayılımın hala devam etmesi, verinin daha sonra yeniden sorgulanmasını gerektirmektedir. Hastalığı atlaman ya da kayıp yaşayan üyelerimiz sonrasında Yönetim Kurulu üyelerimizce tekrar aranmış ve acıları paylaşılmıştır.

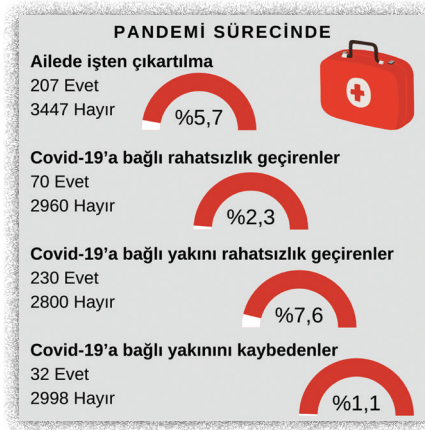
Üyelerimizin Beklentileri

Üyelerimizle iletişime geçmekteki öncelikli amaçlarımızdan birisi çalışma programımızı güncellemektir. Beklentileri daha organize bir şekilde toplamayı ve yapılacak işlerimizi o yönde şekillendirmeyi düşünüyoruz. Bu bilgiler sadece bizim dönemimize ışık tutmayacak, önümüzdeki dönem yönetimlerinin ve komisyonlarının da işini kolaylaştıracaktır. Her 100 üyemizden 43'ü şubemize bir beklentisini bildirmemiştir, bu durum "üyelerimizin çalışmaları yeterli gördüğü" bir çerçevede iletilmiştir. Çalışmalarımızın ve üyelerle bağın sürekli tartışılan bir konu olmasına rağmen belirgin bir üye oranının bu şekilde görüş belirtmesi de motive edici bir unsurdur (Grafik-15).

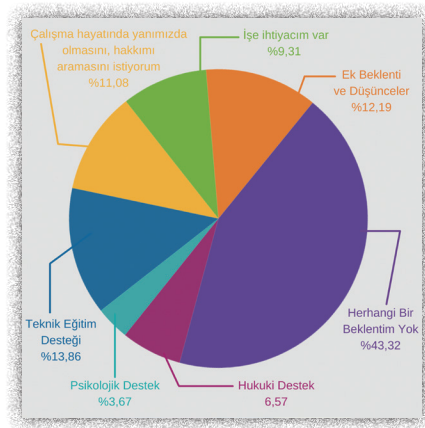
Olumsuz Kanıları Değiştirmeyi Zorluyoruz

Yeni mezun üyeden, iş yaşamı konusunda deneyimli üyelerimize kadar hemen hemen her yaş aralığındaki üyemizin çeşitli alanlarda eğitim beklentisi içinde olduğunu gördük (Grafik-16). Bazı üyelerimiz yetkinlikleri dahilinde eğitimler verebileceklerini de iletiler ve Eğitim Komisyonumuza dahil oldular. Bu durum üyenin üye ile temasını da güçlendirmekte ve şubemizin çalışma programı ile örtüşmektedir.

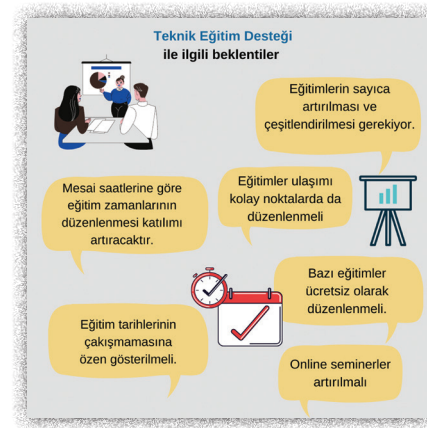
Çevrimiçi dünyanın her alanı sarmasıyla beraber eğitimlerimizi de yüksek bir oranda bu ortamlarda düzenlemeye devam ediyoruz. Bu sayede üyemiz isterse evinden, isterse bulunduğu diğer ortamlardan eğitimlerimize katılabilmektedir. Katılımcı üyelerimizin yetkinlikleri kapsamında eğitimler çeşitlendirilmeye çalışılmaktadır.

Grafik 14. Pandemi ve Üyelerimizin Sağlık Durumu

Grafik 15. Genel Beklenti Dağılımı

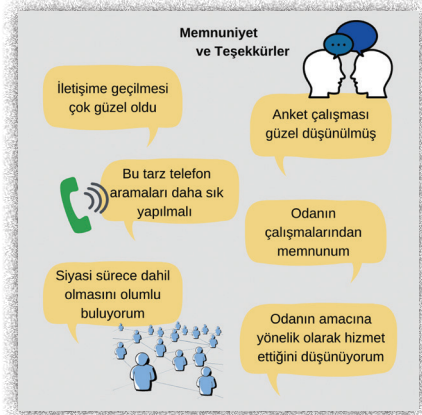

Grafik 16. Teknik Eğitim Beklentisi

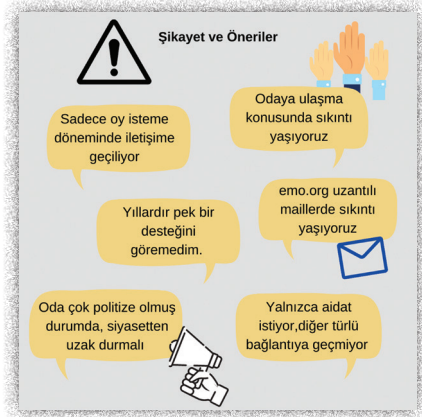
Üyelerimizin yüzde 20.39'u gerek işsizlik gerekse iş yaşamında destek beklentisini iletmıştır (Grafik-17). Beklentiler başlığında en çok yer kaplayan ikinci alan burasıdır. Üye forumları ve arama çalışmalarında sıklıkla karşılaştığımız bir talep de Odanın üyeye iş dünyası arasında bağ kurması. Bu anlamda iş deneyimlerinin paylaşılmasında, güncel ilanların yayınlanacağı platform önerilerine kadar birçok alt başlıkta öneri aldık.

Grafik 17. İş Arama ve Çalışma Yaşamı İlgili Beklentiler

Grafik 18. Üyelerimizden Gelen Olumlu Tepkiler

Grafik 19. Şikayet ve Öneriler

İş arama sürelerinin uzamasıyla beraber pandemiden kaynaklı bir durgunluğun da yaşanması son dönem mezunlarımızın süreci daha sıkıntılı yaşamasına sebep oldu. İşten çıkarmaların görece olarak yasak olması belki daha büyük işsizlik verilerinin ileride kayda geçebileceğini de düşündürmektedir.

Gerek üye forumlarında gerekse yeni üye buluşmalarında şubemizin ve odamızın, iş bulma konusunda girişim ve tecrübelerini aktarıyoruz. Bu konu, meslek odamızın doğrudan çalışma alanına girmese de artık yükselen bir oranla ihtiyacını hissettirmektedir.

Üye profili ve paralelinde odaya gelen olumlu/olumsuz eleştirilerin bu sürece de yansımaları rahatlıkla söyleyebiliriz (Grafik-18). Kendisini aradığımız için mahkemeye vermekle tehdit eden üyemizden, çok olumlu dönüşleri olana kadar epey geniş bir yelpazede dönüşler aldık.

Arama çalışmalarının pandemi başlangıcının ardından çok bekletilmeden başlatılması ve özellikle 65 yaş ve üstü üyelerin önceliklendirilmesiyle o gruptaki üyelerimizin yoğun bir memnuniyeti ile karşılaştık. Oda aidyeti konusunda vefakarlık gösteren bu üyelerimize şube yönetimimiz adına da teşekkürlerimizi bu vesileyle tekrar iletmek isteriz.

Görüşmeler esnasında, üyelerin çeşitli sebeplerle iletemedikleri sorunları da dinlemiş olduk. Teknik sorunlarda, Oda merkezini ilgilendiren konuları hızlıca ileterek takipçisi olmaya çalıştık ve süreci işletmeye devam ediyoruz.

Görüşmeler esnasında, soruları da aşan fikirlerin paylaşımı sık yaşanmıştır. Örneğin, odanın siyasi süreçlere daha çok müdahil olması ya da olduğu kadarının da çok işlevsel görüldüğüne dair beklentiler, tersi olanlar kadar sık tecrübe edilmiştir (Grafik-19).

Bu Daha Başlangıç...

Üyelerimize ait bilgilerin güncellenmesi ve taleplerin alınmasıyla beraber ilgili birim ve komisyonlarımızı da o alanlara yönlendirmeye başladık. Bu daha da artan bir şekilde devam edecektir. Bu yöntemin işlevselliği zamanla gözlemlenebilir fakat bu çalışma, üye bilgilerinin güncellenebilmesi adına formatı tartışılarak sürekli hale getirilebilmelidir.

Pandemi döneminin etkilerini sonrasında daha belirgin görece ve yaşayacağız. Üyelerimizin sağlık durumlarından iş durumlarına kadar birçok başlıkta ne tür değişimler olduğunu ancak kısıtlamalar kalktığında görebileceğiz. Evden çalışmaların kalıcı olmaya başlaması, reel ücretlerin istenen düzeyde artmaması ve beraberinde alım gücünün düşmesi, işten çıkarmaların yüksek oranda durdurulması, mühendislerin tepesinde Demokles'in kılıcı gibi sallanmaktadır. Bizler de örgütlü gücümüzü, çıkardığımız dersler ve üyelerimizin desteği ile artıracak, mücadeleye devam diyeceğiz. ■